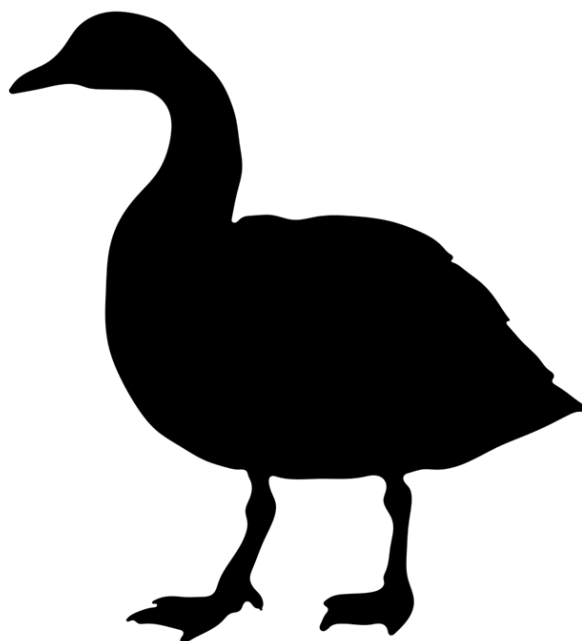

FRØYA KOMMUNE
Kraft og mangfold

Hitra
kommune

Forvaltningsplan for grågås

Frøya kommune og Hitra kommune 2023-2028

FORORD

I 1997 ble det vedtatt en lokal forvaltningsplan for grågås på Hitra og Frøya og i 2004 ble det vedtatt en for Frøya kommune. Planene ble utarbeidet etter føringer satt av Miljødirektoratet, den gang Direktoratet for Naturforvaltning, i sin nasjonale forvaltningsplan. Planen ble utformet slik at den var tilpasset lokale forhold etter kjent problematikk.

Bakgrunnen for utarbeidelse av forvaltningsplan for grågås den gang var en stadig voksende bestand av grågås og økende konflikt mellom disse og jordbruket i øyregionen.

I 2017 vedtok begge kommuner Forvaltningsplan for grågås for Frøya og Hitra kommuner. Planen tok for seg fakta om grågås herunder biologi og utbredelse, utfordringer med bestand av grågås samt mål og tiltak for forvaltningen av arten. Fokuset i planen var å overvåke grågås populasjonen i øyregionen samt tillate tidligjakt for å prøve å minimere de økonomiske tapene for landbruket arten medfører. Planen varte fra 2017 – 2022. For Hitra kommune har antall skadefellingstillatelser som er omsøkt og tildelt blitt redusert etter 2016. For Frøya kommune antas det at tildelte skadefellingstillatelser også er redusert etter 2016. Denne forvaltningsplanen er en videreføring av Forvaltningsplan for grågås 2017-2022. Målsettingen og tiltakene er stort sett de samme som i forrige planperiode, med noen endringer i selve plandokumenter og områder avsatt til tidligjakt og friområder.

Forvaltningen i Hitra og Frøya kommuner ser at problematikken fortsatt er til stede, og at det er aktuelt med en rullering av forvaltningsplanen. Dagens regime er at få grågås blir tatt ut i ordinær jakttid pga. tidligere høsttrekk, større andel av skadefellinger på sommeren og lite organisering av forvaltningen. Dermed er det behov for å vedta en ny forvaltningsplan som skal legge føringer for videre forvaltning av grågåsa i regionen.

I forbindelse med forvaltning av grågås er det mest hensiktsmessig å forvalte bestanden samlet for øyregionen. Dette fordi at det i stor grad er den samme bestanden som oppholder seg i øyregionen. En arbeidsgruppe, som representerer ulike ledd og roller i forvaltningen har jobbet med utarbeidelse av ny forvaltningsplan. Gruppen har bestått av:

Ida Nasset
Rådgiver natur og miljø Hitra kommune

Kristian Kleveland
Rådgiver natur og miljø Frøya kommune

Lars Arne Børø
Hitra Frøya Bondelag

Pål Terje Bekken
Formann Frøya jeger- og fiskeforening

Vedtatt i sak xx/23 Hitra kommunestyre den xx.xx.2023

Vedtatt i sak xx/23 i Frøya kommunestyre den xx.xx.2023

INNHold

1. INNLEDNING	4
2. HISTORIKK OG BIOLOGI	5
2.1 Biologi	5
2.2 Beitevaner	5
2.3 Bestandsutvikling	5
3. RAMMER FOR FORVALTNINGEN AV GRÅGÅS	6
3.1 Internasjonale rammer	6
3.2 Nasjonale rammer	6
4. UTFORDRINGER MED BESTAND AV GRÅGÅS	7
4.1 Årsaker til konflikt	7
4.2 Beiteskader	7
5. MÅLSETTINGER	9
5.1 Delmål	9
6. TILTAK	10
6.1 Forebyggende tiltak	10
6.2 Bestandsregulerende tiltak	12
7. PRIORITERTE TILTAK PÅ HITRA OG FRØYA	13
7.1 Økonomiske virkemidler	14
7.2 Overvåkning og kunnskapsøkning	14
8. EVALUERING	15
9. REFERANSER	16
9.1 Elektroniske kilder	16
9.2 Skriftlige kilder	16
VEDLEGG 1 – BESTANDSTELLINGER AV GRÅGÅS	17
VEDLEGG 2 – OPPSUMMERING AV TILTAK FRA EVALUERINGSRAPPORT AV FORVALTNINGSPLANER I NORGE	20
VEDLEGG 3 – FORSLAG TIL FORSKRIFT	21
VEDLEGG 4 - OMRÅDER MED TIDLIG JAKTSTART – FRØYA	22
.....	Feil! Bokmerke er ikke definert.
VEDLEGG 5 – OMRÅDER FOR TIDLIG JAKTSTART OG FRIOMRÅDER	22
VEDLEGG 6 – SKJEMA FOR SØKNAD OM SKADEFELLING	23

1. INNLEDNING

Kommunene Frøya og Hitra har over mange år hatt store bestander av grågås som hekker innenfor kommunene årlig. For mange er dette en glede i form av opplevelser og jakt, men en stor bestand av gås legges også et grunnlag for konflikt, særlig i forhold til skader på landbruksareal.

Frøya og Hitra er kystkommuner som har bosetting og landbruksareal i nærheten av sjøen, som gjør at jordene utgjør flotte oppholdsarealer for gåsa.

Grågåsa hekker og beiter i stor grad i nærheten av jordbrukslandskap, som medfører store avlingstap for gårdbrukerne i form av beiteskader og forringet fôr kvalitet som følge av møkk. I løpet av de siste 50 årene har det skjedd store endringer både i bosettingsmønster, antall aktive gårdsbruk, landbruksdrift av innmark og utmark, type husdyr på beite mm. Dette påvirker også hvor og hvordan grågåsa oppholder seg og hekker i øyregionen.

For å forsøke å dempe konflikten mellom ulike interessegrupper, er det viktig å forvalte bestanden av gås på en måte som tar hensyn til flere verdier og parter.

Det ble i 1997 vedtatt en forvaltningsplan for grågås i Hitra og Frøya kommuner. Frøya kommune vedtok i 2004 en ny forvaltningsplan for grågås for perioden 2004-2008. I 2017 ble det igjen vedtatt en ny felles forvaltningsplan for begge kommunene, som i 2022 må rulleres.

Forvaltningsplan for grågås 2023-2028 skal fungere som et styringsdokument for forvaltningen av grågås i kommunene. Planen gir en gjennomgang av biologi, bestandsstatus, mål og tiltak.

Resultatene av foregående forvaltningsplan har så langt ikke klart å vesentlig redusere utfordringene grågåsa står for. Planen legger også føringer for hvordan de nevnte problemene skal løses i kommunen gjennom forebyggende og avbøtende tiltak.

Bilde nr. 1. Hekkende grågås med unger

Foto: Arvid Bredesen

2. HISTORIKK OG BIOLOGI

2.1 Biologi

Grågåsa tilhører anser-slekten (grå gjess). De tilhører gruppen av andefugler som er best tilpasset livet på land og som er minst avhengig av vann. Habitatet for trivsel bør være av oversiktlig og åpent landskap nært kysten. De henter det meste av føden på land, men er avhengig av vann eller sjø som rømmingsområder i mytetiden da de ikke er flyvedyktige. Kjønnene er like utseendemessig, men kan skilles på størrelse, lyd og adferd. Grågåsa er monogam, dvs. de holder som regel sammen i par livet ut. De er sterkt stedbundne i atferd og bruker de samme plasser til rast, hekking, myting og overvintring fra år til år. Ved endringer i livsgrunnlag, eller forstyrrelser, som for eksempel jakt, kan de endre tilholdssted. Grågås kan bli opptil 20 år, og får relativt store ungekull.

Kullgås er den andelen som legger egg og oppfostrer unger, mens gjellgås er fellesbetegnelsen på enslige, unge ikke kjønnsmodne individer eller eldre gjess og voksne par som har hatt mislykket hekking det året.

Hekking, adferd og trekking

Grågås deles inn i en vestlig og en østlig underart. De nordvesteuropeiske gjessene overvintrer i Spania og Nederland. Denne kunnskapen er basert på prosjekter med merking av trekkende gjess siden 1986, og har gitt oss ny kunnskap om trekk- og overvintring. Hvor tidlig gjessene ankommer hekkeplassene varierer etter hvor i landet de hekker. I vår region kommer de første i slutten av mars, mens hovedtyngden kommer rundt midten av april. Grågåsa har de siste 20-30 årene endret på trekkmønsteret. Klimaendringer har gitt tidligere beiteveksts sesong i overvintringsområder der gåsa bygger opp kondisjon, og setter dermed grunnlaget for et tidligere vårtrekk. Beiteveksts sesongen starter også tidligere her i Norge og kan dermed forsterke motivasjonen til å ankomme tidligere (Follestad, A. 2008).

Norsk grågås hekker som oftest nær sjøen, på holmer og skjær langs kysten. Eggleggingen skjer normalt fra midten av april i de sørligste landsdelene til rundt midten av mai i Finnmark. Den legger mellom 4-6 egg som ruges i 27-29 døgn. Ungene blir normalt flyvedyktige i sin tiende leveuke. De blir likevel hos foreldrene frem til våren året etter siden de er avhengig av familiestatusen i flokken.

Fra og med 20. juni og en måned fremover samles flokker med ungfugl og voksne fugler som ikke hekker, for å felle de store vingefjærene, dvs. myting. De er ikke flyvedyktige i denne tiden, og foretrekker derfor sjøområder uten for mye forstyrrelser. Etter rundt fire uker er de flyvedyktige igjen og trekker tilbake til hekkeplassene. Høsttrekket starter i slutten av juli, men den største andelen gjess trekker i august/september (Follestad, A 2008).

2.2 Beitevaner

Grågåsa er en ren planteeter og har en diett av gras, urter og bær som blåbær, blokkebær og krekling. Om sommeren søker den etter proteinrik kost. Gras i tidlig utviklingsstadium på innmark er svært populært. Den beiter også på ålegras som finnes på grunt sjøvann.

Den vil helst ha beite som ligger nær sjøen med lett rømningsvei, og før ungene er flygedyktig er den hekkende grågåsa avhengig av å kunne gå fra sjøen opp til beiteområdene. Har grågåsa et beiteområde som ligger litt avsides og uforstyrret til, og den føler seg trygg trekker den til tider helt opp til bebygde områder.

2.3 Bestandsutvikling

Den norske grågåsbestanden er av den europeiske underarten av grågås, som har hatt en eksplosiv utvikling de seneste tiårene. I 1967/68 var underarten registrert med ca. 30.000 individer, mens den i 2010 har økt til ca. 600.000 individer. Grågåsbestanden finnes langs hele norskekysten i sommerhalvåret, med hovedvekt langs kysten fra Sunnmøre til Nordland. Det er foretatt tellinger av grågås i 1995, 2013 og 2022 i forbindelse med forvaltningsplan. Se sammenligninger i vedlegg 1.

3. RAMMER FOR FORVALTNINGEN AV GRÅGÅS

Kommunens vilkår, ansvar og arbeidsoppgaver i gåseforvaltningen følger av lover og forskrifter gitt av sentrale myndigheter og forvaltningsnivå. Viltforvaltningen i kommunene styres etter to sentrale lover; Naturmangfoldloven og Viltloven. Disse, sammen med andre lover, sentrale forskrifter og forvaltningsplan for grågås i Frøya og Hitra kommuner, danner strategiene for gåseforvaltningen.

3.1 Internasjonale rammer

Norge har plikt til å følge en del fastsatte internasjonale konvensjoner i forbindelse med forvaltning av grågås. De viktigste er [Bonnkonvensjonen](#) - om beskyttelse av trekkende arter av ville dyr, [Bernkonvensjonen](#) – Den europeiske naturvernkonvensjonen, [Ramsarkonvensjonen](#) – Om vern av våtmarksområder av internasjonal betydning, og [Konvensjon om biologisk mangfold](#) – Om bevaring og bærekraftig bruk av biologisk mangfold

3.2 Nasjonale rammer

- [Naturmangfoldloven](#), som er den mest sentrale loven i norsk naturforvaltning. Loven regulerer forvaltning av naturtyper, arter, områdevern og fremmede organismer.
- [Viltloven](#), som med tilhørende forskrifter utgjør det juridiske grunnlaget for forvaltning av grågås i Norge.
- [Lov om dyrevelferd](#), som har som formål å fremme god dyrevelferd og respekt for dyr.
- [Viltforskriften](#), som skal fungere som verktøy for å forvalte viltet i samsvar med naturmangfoldloven. Viltforskriften setter blant annet bestemmelser for felling av vilt som gjør skade, utenom ordinær jakt.
- [Forskrift og jakt- og fangsttider samt sanking av egg og dun](#), som regulerer tidspunkt for ordinær jakt på blant annet grågås samt. Tidspunkt for samling av egg og dun.
- [Forskrift om utøvelse av jakt, felling og fangst](#), som samler det meste av de offentlige regler for jakt, felling og fangst i Norge og er rettet mot jegere og fangstfolk.
- [Handlingsplan for forvaltning av gjess](#), utarbeidet i 1996 som tar for seg alle gåsearter i Norge og fokuserer særlig på konflikten mellom gås og landbruksnæringen.

4. UTFORDRINGER MED BESTAND AV GRÅGÅS

Grågås er en naturlig del av faunaen på Hitra og Frøya. De har fra gammelt av vært en viktig høstingsressurs, og grågåsjakt er også i dag godt utbredt. For andre er de en kilde til naturopplevelser. Store bestander av grågås er imidlertid i konflikt med landbruket i regionen vår.

4.1 Årsaker til konflikt

I løpet av de siste tjue årene har grågåsa endret sin arealbruk, samt at det er endringer i bestanden. Årsakene kan oppsummeres slik:

- Endring og sentralisering av landbruket, samt fraflytting har de siste tiårene ført til redusert skjøtsel på holmer, skjær og spredte innmarksteiger som grågåsa tidligere benyttet.
- Drift av større arealer lenger inn på land med forbedring av plantekultur og gjødselvarer, har fått gåsa til å trekke innover til disse områdene.
- Endrede økonomiske rammebetingelser for landbruket gjør at hver enkelt utøver har lavere toleranseterskel for avlingstap.
- Forvaltningstiltak som kortere jakt sesong, forbud mot sanking av egg, opprettelse av reservater og kunstig foring har i flere områder ført til bestandsvekst.
- Andre tekniske inngrep som for eks. veibygging, bolig/fritidsbebyggelse i sjønære områder gjør jakt på grågås i disse områdene begrenset.

4.2 Beiteskader

Hva som betegnes som beiteskader varierer. Direkte avlingstap er hva som går tapt av avlingen som førmengde til grågåsa. Et tap av plantesammensetning kan også medregnes, da gåsa har en tendens til å favorisere beiteplanter som f.eks. timotei. Dette kan måles i redusert innhøstet avling.

Annen variant av beiteskader er sekundære beiteskader. Disse blir påført indirekte mens grågåsa spiser, med nedtråkking og ekskrementer som reduserer avlingskvaliteten. Når gresset er langt og snart klar for innhøsting vil det gi forringet smaks- og ensileringskvalitet (Mo, 2005).

Erfaringer fra gårdbrukerne er at skadene fra grågåsa er størst på våren når gåsa kommer, og når graset spirer.

Beite på eng

Tidligere var timotei er den vanligste grasarten på gårdsbruk på Hitra og Frøya. Dette var en grassort som også var populær blant gåsa. Problemet med dette er at timotei er sårbart mot nedtråkking og gjentatt beiting. Pga. dette har flere bruk gått over til andre grassorter, som for eks. raigras, som er mer hardfør og tåler beiting bedre. Imidlertid er også grågåsa avhengig av å finne mat der den er, og har ikke råd til å være kresen. Derfor er beiteskader også et problem per i dag.

Nedtråkking av gras

Beiting av grågås kan også medføre «pakking» av våt jord rundt grasplantene. Dette kan medføre redusert oksygentilgang og skade på plantens øvre rotsystem. Grågåsa kan trække ned store arealer når de går og beiter, hvilket vanskeliggjør innhøstingen.

Gåsemøkk i slåtteng og på beite

I de områdene det oppholder seg mye grågås er gåsemøkk på slåtteng og på beite et stort problem. I siloslåttene fører gåsemøkka til feilgjæring og forringelse av konserveringsmulighetene, redusert smakelighet og kvalitet. I enkelte tilfeller har bønder vært nødt til å dumpe graset på grunn av store mengder møkk.

Bilde nr. 2 og 3. Gåsemøkk på beite

Foto: Trygve Fjærli

5. MÅLSETTINGER

Hovedmålsettingen for planen er å redusere konflikten mellom jordbruk og grågås til et nivå som er akseptabelt for de som har næringsinntekt fra jordbruksdrift. Samtidig skal en opprettholde en levedyktig grågåsbestand med et rikt genetisk materiale, som kan være en ressurs for rettighetshavere, jegere og kommunene generelt.

5.1 Delmål

- Forvaltningen av grågås på Hitra og Frøya skal være basert på femårige forvaltningsplaner, og gjenspeile lokale forhold i målsettinger og tiltak.
- Skader på dyrket mark (areal registrert som fulldyrka, overflatedyrka og innmarksbeite i AR5) forvoldt av grågås skal reduseres og tilpasses til akseptable nivå lokalt.
- Grågåsa skal aktivt drives vekk fra aktivt drevne landbruksarealer og inn i friområder der den skal få være i fred.
- Uttak av grågås skal i størst mulig grad foregå ved ordinær jakt.
- Grågåsa skal kunne gi grunnlag for jakt og friluftsopplevelser for grunneiere og andre interessenter.
- Forvaltningsplanen for grågås skal forankres politisk og være integrert i kommunal planlegging.
- Forvaltning av grågås skal være kunnskapsbasert, og det skal samles inn informasjon fra jaktstatistikk, tellinger og registrering av avlingstap.

Bilde 4: Flokk med grågås

Foto: Arvid Bredesen

6. TILTAK

Ved å gjennomføre de prioriterte tiltak som er presentert i denne forvaltningsplanen, arbeides det mot at hovedmålet vil bli nådd i årene fremover.

6.1 Forebyggende tiltak

6.1.1 Friområder

Når man prøver å presse grågåsa ut av problemområder må en kunne tilby gode alternative beiter på områder der den får være i fred.

En omfattende skremming kan få følger for grågåsas kondisjonsoppbygging og hekking. For å få grågåsa til å holde seg unna innmarka må det opprettes alternative beiter. Friområder har beliggenhet med god oversikt, har tilgang til ferskvann, kråsstein og godt fôr. Det må inngå noe dyrket mark eller beiteområde for å få grågåsa til å bruke området. Områder med beitende husdyr passer godt til dette formålet da grågås og sau fungerer greit sammen på beite.

Det gir størst effekt å skremme grågåsa inn i friområdene når den ankommer på våren, slik at den etablerer seg utenfor aktivt drevne landbruksarealer.

6.1.2 Skadefelling

I henhold til forskrift om felling av skadegjørende vilt 01.09.1997 kan kommunen gi fellingstillatelse på grågås som gjør skade på innmark. For regionen Hitra og Frøya har det i de siste årene blitt tildelt hyppige skadefellinger på bakgrunn i problemer med store beiteskader. Skadefellingstillatelser tildeles fra ca. den tiden grågåsa ankommer og frem til midten av juni, og fra midten av juli frem til jaktstart. Felling og skremming av gås tidlig i sommersesongen har vist seg noe effektivt for å skremme grågåsa vekk fra innmark, og kan være et virkemiddel for å drive gåsa fra landbruksareal og inn i friområder. Skadefelling skal ikke være bestandsregulerende tiltak.

Ved godkjenning av søknad om tillatelse til skadefelling av grågås er det fastsatt visse kriterier og vilkår. Søknad om skadefelling til kommunen skal være begrunnet i beiteskader på innmark og beite som vil føre eller har ført til økonomisk tap. Andre skremmetiltak skal også utprøves, og gjennomføring skal kunne dokumenteres.

Skadefellingstillatelser skal ikke omfatte hekkende grågås. Søknad skal skrives på fastlagt skjema, vedlegg 6. Statsforvalteren i Trøndelag skal årlig tilsendes rapport om skadefellinger som er godkjent i kommunen.

6.1.3 Skjøtsel av øyer, holmer og utmark

I forbindelse med etablering av friområder er det et viktig tiltak med opparbeidelse av alternative beiter ved skjøtsel av øyer, holmer og utmark. Skjøtsel av øyer, holmer og utmark er svært arbeidskrevende, og det er lite interesse for rettighetshavere å gjennomføre arbeidet som kreves for å holde slike områder attraktiv for grågåsa.

6.1.4 Utgjerding

Et gjerde kan hindre gåsa i å gå opp fra vannkanten og inn på dyrkamarka. Dette er mest aktuelt i perioden før ungene blir flyvedyktige, ettersom grågåsa da forflytter seg til fots. Gjerdene bør ikke være så høye at de hindrer allmenn ferdsel, men selv et lavt gjerde vil være til hindre for grågåsa. Utgjerdingen kan skje ved bruk av elektriske bånd med metalltråder (som er lett synlige) eller nettinggjerde. Gjerdet bør være i to høyder hvis en velger å bruke metallstreng, og høyden bør være 20 og 40 cm over bakken. Gjerdene settes opp ved vann/sjøkanten, og det kan med fordel slås et belte på 50-80 cm som gjerdet settes opp i.

Innflyvningsstengsler kan brukes i den tiden grågåsa kommer flygende inn på innmarka. Tråder/bånd spent opp i 4-6 meters høyde med 5-15 m mellomrom settes opp der gåsa kommer flyvende inn. Grågåsa skremmes fra et slikt område hvor innflygningen vanskeligjøres og hvor den lett kommer

borti strengene og kan deise i bakken. Høyde og avstander mellom strenger kan lett justeres for å se hva som gir best effekt. Båndene bør ikke settes for stramt lik at grågåsa og andre fugler kan skades av disse. Dette har kun kortvarig virkning. Skal dette ha en langtidsvirkning er det svært arbeidskrevende.

6.1.5 Manuell skremming/skremming med hund

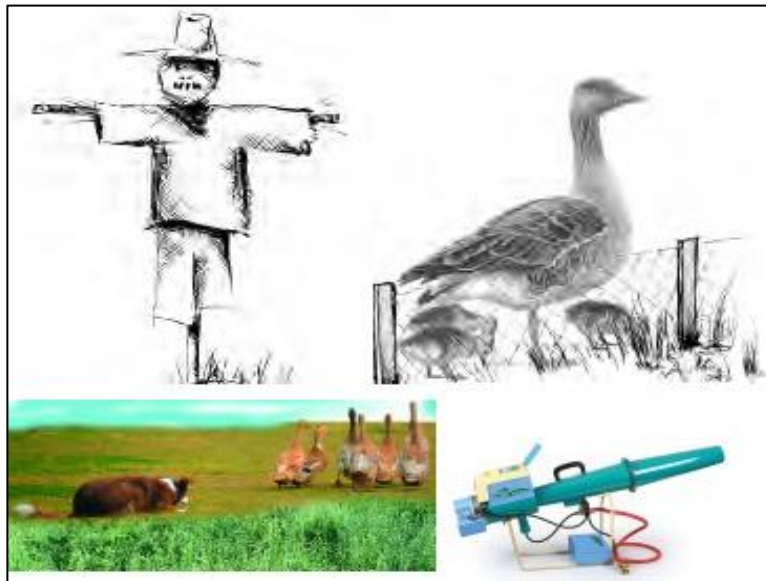
Manuell skremming kan være seg å jage grågåsa fra innmark, alene eller med hund. Det fungerer, men er svært arbeidskrevende. Skremming ved bruk av hund krever at en følger lovverket herunder hundeloven. Bruk av løs hund til skremming krever dispensasjon. Bruk av løs hund er uheldig i forhold til skremming av andre arter.

6.1.6 Skremming med lydkanon og andre lydeffekter

En kan benytte lyd som skremselstiltak mot grågås. Dette kan være bruk av lydkanoen, eventuelt ulike lydeffekter som skudd og radio, eller andre ting som lager støy. Erfaringer tilsier at dette kun fungerer i en kort periode, da gåsa lett venne seg til det. Alternativet er daglig å flytte på og variere hvilke lyder som brukes. En negativ effekt med dette er at lydene kan virke skjemmende for naboer, turgåere og ikke minst dyreliv i nærområdet.

6.1.7 Fugleskremsel

Det er mulig å sette opp fugleskremsel, plast- tøyremser som blafrer i vinden eller lignende som kan skremme grågåsa fra å oppholde seg i området. Imidlertid er erfaringene det samme som ved bruk av lyd. For å få en varig effekt må en skifte ut skremmeinnretninga ofte, noe som kan være arbeidskrevende. Samtidig er slike tiltak lette å utføre, og kostnaden trenger heller ikke å være stor.

Bilde nr. 5. Det er utviklet og foreslått flere tiltak mot grågås på landbruksareal

Skremming for å få vekk grågåsa må sees i nær sammenheng med friluftsområder og viktige naturområder/hekke- og kalveområder for vilt og fugl. Skremsler kan ha negativ effekt på andre arter som er mer sårbar for slike innretninger.

6.1.8 Kunnskapsløft og informasjonsutveksling

Kunnskapsløft innebærer å skaffe oversikt over status for bestanden av grågås i øyregionen og følge med på utviklingen slik at forvaltningen tilpasses dagens forhold.

Informasjon om regelverk rettes mot grunneiere, jegere og andre i områder hvor det er tillatt med tidligjakt og andre tiltak gjennomføres, for en allmenn aksept av forvaltningen. Ved tellinger og andre registreringer av grågås skal verktøyet artsobservasjoner benyttes.

6.2 Bestandsregulerende tiltak

6.2.1 Eggsanking

Etter forskrift om jakt- og fangsttider og sanking av egg og dun for jaktsesongene 1.4.2022 til og med 31.3.2028 kan grunneier eller bruker sanke egg av grågås i tiden til og med 15. April.

Formålet med eggsankingen er å redusere kullstørrelse og dermed den lokale bestanden i områder der den kommer i konflikt med jordbruket. Det anbefales å legge igjen 2-3 egg så gåsa ikke skyr reiret. Eggsanking er et tiltak som er veldig tidkrevende, da reirene er vanskelig å finne.

6.2.2 Tidligere jaktstart

Med hjemmel i jakttidforskriften kan Statsforvalteren åpne for jakt på grågås inntil 20 dager før ordinær jaktstart når det foreligger en lokal forvaltningsplan. I denne perioden kan fylkesmannen fastsette når det kan jaktes innenfor et tidsrom fra kl. 24.00–10.00 ut i fra lokal forhold som f.eks. soloppgang.

Tidligjakta på Frøya begrenses til å omfatte: Fra Fillingsnes til vei utover til Nordskag, og inn til Hallaren, Fra Yttersian (Sistranda) til og med Nesset (Hellesvik), Klubben/Sandvika, Leirvikhavn, Kvisten og Håvika. Jaktområdet avgrenses her til dyrket mark og innmarksbeite inkludert et randområde inntil 30 m fra dette. Områdene fremgår av kart i vedlegg 4.

Tidligjakta på Hitra begrenses til å omfatte pressede områder på Sandstad, Hestvika, Børøysundet, Utset, Glørstad, Ansnes, Fjellværøya, Dolmøy og Melandsjø/Hestnes. Jaktområdene avgrenses til dyrket mark og innmarksbeite inkludert randområde inntil 30 m fra dette. Områdene fremgår av kart i vedlegg 5.

Forvaltningsplanen for Frøya og Hitra legger opp til at tidligere jaktstart kan utsettes i spesielle år med sen klekking og der vekst- og fjærutviklingen hos årsungene er sen eller ungene ikke er flyvedyktige. Dette må vurderes skjønnsmessig ut ifra lokale vær- og sesongforhold. Det presiseres samtidig også at den enkelte jeger har et ansvar for etiske hensyn ved jakt jfr. dyrevelferdsloven og viltloven.

6.2.3 Jakt/tilrettelegging for jakt

Jakt på grågås kan gi økonomisk utbytte for rettighetshavere og samtidig regulere bestanden til et ønsket nivå. Med bakgrunn i en stor bestand av grågås i regionen er det forsvarlig å regulere denne ved jakt. Utbredelsen av tradisjon for grågås jakt er ikke så utbredt i øyregionen som den kunne ha vært.

God organisering av jakta for å øke sjansene for et godt utbytte, er viktig for å nå forvaltningsmålene. Herunder burde det innføres en ordning med salg av jaktkort via rettighetshavere, jeger og fiskeforeningene og utmarks/grunneierlag. Det må skapes større interesse og engasjement for grågås jakt som en spennende jaktform i regionen, inkludert utdanning av bønder og rettighetshavere, samt vurdering av jaktturisme.

Grågås er en lokal og tradisjonell råvare, og en god organisering av jakt, foredling og salg av jaktutbytte, kan øke interessen om omfanget av bruk av denne råvaren i tradisjonell matlaging i øyregionen på lik linje med for eksempel hjort, rådyr, skalldyr og laks.

7. PRIORITERTE TILTAK PÅ HITRA OG FRØYA

Konflikten mellom landbruk og grågås har økt over tid, men har særlig tilspisset seg de siste årene. På bakgrunn av dette er det siden 90-tallet blitt utarbeidet forvaltningsdokument, først Handlingsplan for gjess fra 1996, som igjen har ført til lokale forvaltningsplaner i kommunene, blant annet for Hitra og Frøya i 1997 og for Frøya i 2004-2008. Med disse planene har det blitt utviklet ulike tiltak, både bestandsregulerende og forebyggende. Imidlertid vil effekten av tiltakene variere mellom kommunene avhengig av gåseart og lokale forhold. Dette kommer frem i blant annet *Evaluering av forvaltningsplaner for gås i Norge* fra 2005.

I forvaltningsplan for Hitra og Frøya kommuner ønsker vi å prioritere tiltak etter erfaringer høstet fra utprøvde tiltak mot grågås i kystområder.

	Tiltak	Prioritet	Erfaringer	Merknad
Forebyggende	Avsette friområder	Høy	Middels – god effekt	Viktig tiltak i pressede områder. Må være tilstrekkelig stort område med godt beite.
	Leplanting	Lav		Ønskes ikke ytterligere gjengroing
	Skjøtsel av øyer, holmer og utmark	Lav/Middels	Middels – god effekt	Reetablering av gåsa i utkantområder, og unna dyrket mark på innland. Arbeidskrevende.
	Utgjerding	Lav	Liten - middels effekt	Erfaringer viser at det er lite effektivt på grågås.
	Skadefelling/Drivning til friområder	Lav/Middels	Middels – god effekt	Skal fungere som siste utvei, skal ikke være bestandsregulerende tiltak.
	Manuell skremming/ Skremming med hund	Middels	Liten – god effekt	Arbeidskrevende. Hund skal være i bånd jfr. § 6 i hundeloven, hvis ikke kreves dispensasjon.
	Skremming med lydkanon og andre lydeffekter	Lav	Liten - middels effekt	Grågåsa venner seg fort til dette. Negativ effekt på øvrig dyreliv og skjemmende for folk, må avklares med off. mnd. før evt. bruk.
	Fugleskremsel	Lav	Liten – middels effekt	Veldig arbeidskrevende, må skifte utforming/plassering ofte for å unngå tilvenning
Bestandsregulerende	Kunnskapsløft	Høy		Rettet særlig mot grunneiere i områder hvor det er tillatt med tidligjakt, for en positiv holdningsendring til jegere.
	Eggsanking	Lav	Middels effekt	Kan vurderes i kontrollerte former i områder med mye press. Vanskelig å finne reir.
	Tidlig jaktstart	Høy	Middels - god effekt. Ukjent langtidsvirkning	Virker bestandsregulerende der gåsa gjør skade og forlater område før ordinær jaktstart
	Tilrettelegging for jakt	Høy	Middels effekt	Sørger for god tradisjon for høsting og bestandsregulering

For mer utfyllende informasjon om innhentede erfaringer, se vedlegg 2.

7.1 Økonomiske virkemidler

Noen av tiltakene i forvaltningsplanen vil kreve økonomiske virkemidler for å gjennomføre. Oppnår en gode resultat fra gjennomførte tiltak, vil det gi belønning i redusert skadeomfang i landbruket. De midlene som i dag kan gi støtte til grågåsforvaltning er beskrevet under.

Det kommunale og/eller det fylkeskommunale viltfondet.

Viltfondet er bygget på inntekter fra eksempelvis kommunal avsetning og årlig fellingsavgift på hjortevilt, samt. tilskudd fra statlig viltfond. Midlene kan for eksempel brukes til tiltak for å fremme viltforvaltning, styrke kunnskapen om vilt og jaktorganisering i kommunen, jf. § 4 i Forskrift om kommunale viltfond. Søknad sendes til kommunen.

Tilskudd til viltformål.

Tilskuddsordningen skal bidra til en forvaltning som fremmer et høstingsverdig overskudd av viltet. Innenfor denne rammen skal ordningen legge til rette for rekruttering og verdiskaping basert på jakt og fangst som del av friluftslivet. Frivillige organisasjoner, institusjoner, kommuner og enkeltpersoner kan blant annet få tilskudd til:

- a) tilrettelegging for verdiskaping og rekruttering til jakt og fangst
- b) informasjon om jakt og jaktmuligheter
- c) kartlegging av viltressursene og viltets leveområder
- d) forvaltningsrettet forskning og overvåkning

Søknader om tilskudd til tiltak som inngår som en del av et planmessig arbeid vil bli prioritert. Søknad om tilskudd skal sendes til [Miljødirektoratets elektroniske søknadssenter](#) innen 15. Januar hvert år.

7.2 Overvåkning og kunnskapsøkning

7.2.1 Telling

Utviklingen av grågåsbestanden må holdes under oppsyn, med en telling hver vår. Sånn får vi oversikt over bestandsstørrelsen og eventuelle forflytninger.

Telling gjennomføres i siste halvdel av mai for å holde oversikt over reproduksjonen. Tellingene dekker da antall trekkende grågås på våren, samt antall kull og størrelsen på kullene.

Ved telling og andre registreringer av grågås skal verktøyet [artsobservasjoner](#) benyttes.

7.2.2 Registrering av avlingstap

Avlingstapene som grågåsa påfører landbruksområdene varierer fra område til område og fra år til år. Det foreligger imidlertid ikke noen form for dokumentasjon på disse tapene, og det oppfordres derfor til at avlingstap rapporteres inn til kommunens landbrukskontor som også ved behov vil være behjelpelig med å få registrert tapene. Dette bør gjennomføres for å kunne ta i bruk innhentet kunnskap ved revidering av forvaltningsplanen.

7.2.3 Jaktstatistikk

Innsamling av jaktstatistikk lokalt i kommunene er med på å bedre kunnskapsgrunnlaget, og det videre arbeid med forvaltning av grågås.

8. EVALUERING

Forvaltningsplan for grågås er en femårig plan med målsettinger og tiltak tilpasset dagens situasjon.

Det vil bli gjennomført en midtveisevaluering av planen i 2025 samt at planen vil evalueres og revideres hvert femte år med tanke på resultat og måloppnåelse, både på lokalt, kommunalt og regionalt nivå.

Det betyr at bestandsutvikling, skadeproblem og andre forhold omkring bestanden av grågås skal overvåkes fortløpende, ved årlige bestandsteller. Målsettinger for planperioden og effekt av igangsatte og/eller gjennomførte tiltak skal evalueres ved planperiodens slutt. Neste revidering av planen skjer i 2027.

I planperioden skal kommunen jobbe for at de ulike tiltak som fremkommer av planen blir utprøvd og resultatene dokumentert gjennom enkle rapporteringen. Ved neste revidering av planen vil arbeidsgruppen ha et grunnlag for å vurdere tiltak som er blitt utprøvd og fungerer godt, som vil prioriteres i neste planperiode. Tiltak som ikke har noen særlig effekt vil nedprioriteres.

Evalueringsprosessen og revideringen krever en bred medvirkning, der gårdbrukere, grunneiere, jegere og andre interesserte får mulighet til å bidra i arbeidet.

Bilde nr. 6: Grågås på beite

Kilde: Frøya.no

9. REFERANSER

9.1 Elektroniske kilder

- LOV-2009-06-19-100: Naturmangfoldloven
- LOV-1981-05-29 nr. 38: Lov og fangst av vilt. (viltloven)
- LOV-2009-06-19-97: Lov om dyrevelferd
- FOR-2020-04-01-565: Forskrift om skadefelling, dødt vilt og bruk av vilt i oppdrett, forskning og dyrepark (viltforskriften)
- FOR-2022-01-21-128: Forskrift om jakt- og fangsttider samt sanking av egg og dun for jakt sesongene fra og med 1. april 2022 til og med 31. mars 2028

9.2 Skriftlige kilder

- Direktoratet for Naturforvaltning 1996, Handlingsplan for forvaltning av norske gjess. DN-rapport 1996-2.
- Follestad, A 1994: Innspill til forvaltningsplan for gjess i Norge-NINA Utredning 65: 1-78
- Follestad, A: 2008. Endrede trekkvaner. Jakt og fiske nr.4: 50-61
- Follestad, A: 2008. Vintergrågjess på spanske beitemarker. Jakt og fiske nr.8: 136-139
- Haugen, R, et. Al 1997: Lokal forvaltningsplan for grågås på Hitra og Frøya
- Kristiansen, L.H., Mogstad, D.K., Shimmings, P. og Follestad, A.: 2005. Evaluering av forvaltningsplaner for gås i Norge. Norsk institutt for planteforskning og Norsk institutt for naturforskning.
- Vie, O 2004: Lokal forvaltningsplan for grågås i Frøya kommune 2004-2008
- Forvaltningsplan for grågås for Frøya og hitra kommune 2017-2022

VEDLEGG 1 – BESTANDSTELLINGER AV GRÅGÅS

Bestandstelling grågås 2013 Hitra

Registrerte par, dununger og enkeltindivider Dolmøy

Område	12. april	30. april	31. mai
Norddolmvågen	18 ind	13 par	20 par 64 pu
Knutshaugen	14 ind	8 par	6 par 19 pu 11 ind
Kjerringvåg	2 par		2 par
Bremvågen	1 par		2 par

Registrerte par, dununger og enkeltindivider Fjellværøya

Område	12. april	30. april	31. mai
Jensøya	4 par	3 ind	
Kjevikan	2 par	3 par	3par 14 pu 15 ind
Ulvan			1 par
Selvågan	2 par	5 ind	2 par 5 pu
Sør-Nordbotten	8 par	5 par	3 par 10 npu
Reksa	3 par	4 par	4 par
Fjellvær	6 par	15 ind	4 par 8 pu
Vågan		18 ind	
Mastad	1 par	5 ind	

Bestandstelling grågås 2022 Hitra

Område	20.mar	05.apr	02.mai
Akset	-	-	63ind
Strand-hestvika			
Utset		-	26 ind
Fjellværøy-Ulvøy	7 ind	Ikke telt pga været	53 ind
Ansnes	0	Ikke telt pga været	0
Glørstad			
Barmfjord	0	Ikke telt pga været	4ind
Dolmøy vest			
Dolmøy øst	11 ind	31 ind	
Melandsjø	0	8i nd	
Smågasjøen	2 ind	Ikke telt pga været	19 ind
Hestnes			
Helgebostad	0	0	4
Faksvåg/Dønnesvika			
Hernes	82 ind	0	
Sundlandet/Hemnskje	-	-	29ind

Estimert bestand 1995, 2013 og 2022

	1995	2013	2022
Akset		3 par	63 ind
Strand-Hestvika	10 par	11 par	
Utset	20 par	12 par 10 pu	26 ind
Fjellværøy-Ulvøya	50 par	40 par*	53 ind
Fillfjorden-Ansnes	10 par	4 par 15 pu	?
Barmfjorden/Glørstad	17 par	11 par 17 pu	?
Dolmøya	15 par	30 par *	50 ind
Melandsjø		9 par 17 pu	8 ind
Smågasjøen	10 par	6 par 15 pu	19 ind
Hestnes	10 par	4 par 9 pu	
Helgebostad	?		4 ind
Hernes	1-2 par	1 par	82 ind
Sundlandet/Hemnskj.			29 ind
	144 par	131 par	

Estimert bestand 1995 og totaltelling Frøya 24. juni 2013

	1995	2013
Ervika-Madsvågen	15 par	5 par 15 pu
Neset-Sletta	10 par	8 par 19 pu
Strømøya	30-40 par	6 par 21 pu
Auka – Kvaløya-Dyrøya	30 par	40 par *
Bremnes-Espnes	15 par	15 par 40 pu
Kvisten-Malmmyran	5 par	14 par 36 pu
Titran		6 par 21 pu
Bekken		3 par 14 pu
Storhallaren	7 par	3 par 15 pu
Hamarvik-Sistranda	10-15 par	13 par 34 pu
Uttian	50 par	40 par *
Froan	>100 par	Bangjord ???
	300	153 + Bangjord

*Tall fra tre tellinger våren 2013

Bestandstelling 2022 Frøya

I 2022 ble det telt grågås i de samme områdene som i 2013, men det delte inn i nye "telleroder" for å gjøre det enklere for tellemannskapet. Da det ikke ble gjennomført grågåstelling etter 2013 har vi liten oversikt over utviklingen til grågåsa i kommunene. Vi vil ha en bedre oversikt over dette ved den neste rulleringen av forvaltningsplanen.

Område	20. mars	3. april
Bekken, storhallaren	20	4
Flatval, Hammarvik, Sistranda	10	127
Uttian	98	122
Strømøya	87	268

Klubben	27	32
Nordskaget, Titran	72	106
Totalt	316	659

Telling av mytegjess (ikkehekkende fjærfellende gjess) fra fly 11. juli 2013.

	1995	2013
Froan	1200	
Uttian	350	
Kya-Vågsvær	250	15
Bispøyan	100	40

Antakelse; Områdene ved Hitra og Frøya er marginale myteområder for midtnorsk gjess.

VEDLEGG 2 – OPPSUMMERING AV TILTAK FRA EVALUERINGSRAPPORT AV FORVALTNINGSPLANER I NORGE

Tiltak	Forskning	Gårdbrukere	Kommentarer
Innflygingshinder	Liten effekt	Liten effekt	Lite aktuelt for grågås
Gjerding	Middels effekt	Liten – middels effekt	Virker på forsommeren før ungene blir flyvedyktige.
Lepanting mot vann/åker	Ikke undersøkt	Liten – middels effekt	Laveste effekt av alle tiltak i følge bøndene.
Manuell jaging	Middels effekt i kombo. Med friområder	Liten effekt	Svært arbeidskrevende pga at grågåsa er her hele vekstsesonen. Må skje i kombinasjon med bruk av friområder, ellers overføres bare problemene til et annet område.
Skremming med lydkanon	Forholdsvis liten effekt	Liten – middels effekt	Gjessene venner seg fort til tiltaket.
Andre skremmetiltak	Middels effekt	Liten – middels effekt	Sted og tidspunkt må varieres fortløpende. Arbeidskrevende
Tidlig jaktstart	Godeffekt – ukjent langtidsvirkning	Middels – god effekt	Må gjennomføres med døgn-begrensninger og tilstrekkelige friområder. Må vurderes i forhold til vekst/fjærutvikling det enkelte år hos årsungene.
Tilrettelegging for jakt	Middels effekt	Liten – middels effekt	Manglende tradisjon for slike tiltak. Kan gi økt jaktuttak og dermed lavere bestandsvekst.
Skadefelling	Forholdsvis liten effekt	Middels effekt	Fungerer ofte som tidligjakt, noe som ikke er etter intensjonen
Punktering av egg	Tvilsom effekt, omstridt	Middels – god effekt	Etiske betenkeligheter. Vanskelig å finne reir.
Eggsanking	Middels effekt for små områder	Middels effekt	Vanskelig å finne reir.
Etablering av friområder	Middels – god effekt	Liten – middels effekt	Må omfatte tilstrekkelig store områder med godt beite. Gjerne aktiv skjøtsel av områdene. Brukes i kombinasjon med skremmetiltak.
Endring av avlingstype	Middels effekt	Middels effekt	Lavere smakelighet og overvintringsevne hos hundegras.
Endring av driftsmåte	Ikke undersøkt	Middels effekt	Endret lammingstidspunkt påvirker økonomien i husdyrholdet.
Kompensasjon for jaging	Ikke undersøkt	Ikke vurdert	Økonomisk kompensasjon er ikke gitt for beiteskader av grågås.
Jordleie for friområder	Ikke undersøkt	Ikke vurdert	Økonomisk kompensasjon er ikke gitt for beiteskader av grågås.
Tilskudd til nydyrking	Ikke undersøkt	God effekt	Lite brukt tiltak. Forholdsvis kostbart.
Tilskudd til utstyr	Ikke undersøkt	Middels – god effekt	Føringsprammer har økt beiteaktiviteten på holmer.
Skjøtsel av beiteland for gås, brenning, slått gjødsling, beiting	Middels - god effekt	Ikke vurdert	Gir effekt for både gjess og kulturlandskap Liten interesse hos gårdbrukerne. Stor interesse fra forvaltninga.

VEDLEGG 3 – FORSLAG TIL FORSKRIFT

Forskrift om jakttid og døgnregulering av jakt etter grågås i Frøya kommune og Hitra kommune, Trøndelag Fylke

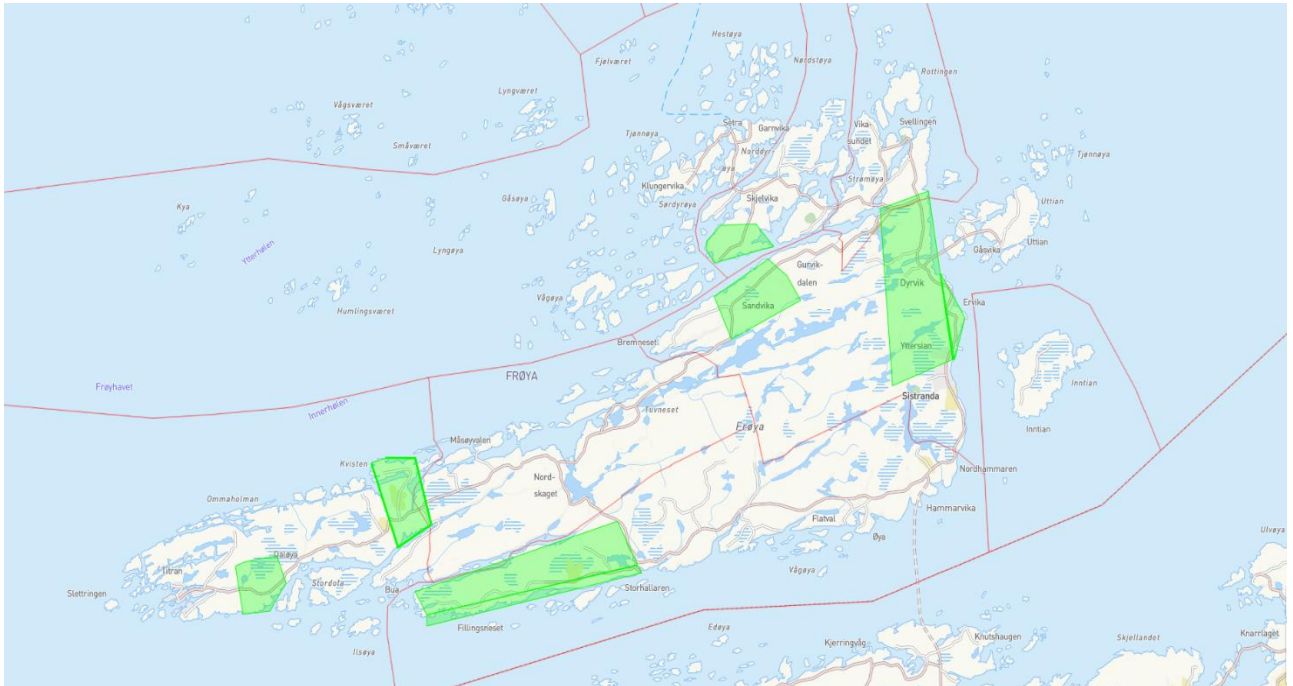
Hjemmel: Fastsatt av Statsforvalteren i Trøndelag xx. xx.2023 med hjemmel i lov 19. juni 2009 nr. 100 om forvaltning av naturens mangfold (naturmangfoldloven) § 15 og § 16 og Forskrift om jakt- og fangsttider samt sanking av egg og dun for jakt sesongene fra og med 1. april 2022 til og med 31. mars 2028

- § 1. Det åpnes for tidligere jaktstart på grågås i Hitra og Frøya kommuner. Jakttiden på grågås utvides med 20 dager i forkant av ordinær jakttid til perioden fra og med 21. juli til og med 9. august. Etter 9. august gjelder de ordinære jakttidene.
- § 2. Statsforvalteren i Trøndelag har etter anmodning fra kommunene anledning til å utsette tidlig jaktstart for enkelte år dersom vekst- og fjærutviklingen hos årsungene er sen eller ungene ikke er flyvedyktige.
- § 3. Jaktområdet for tidligere jaktstart avgrenses til avsatte områder med dyrket mark og innmarksbeite inkludert et randområde inntil 30 meter fra dette. Områdene fremgår av vedlagt kart.
- § 4. I perioden med tidligere jaktstart kan det kun jaktes i tidsrommet fra kl. 03:00 til kl. 10:00.
- § 5. Denne forskriften trer i kraft straks og varer til xx. xx 2027.

VEDLEGG 4 - OMRÅDER MED TIDLIG JAKTSTART – FRØYA

Grønne områder: Områder for tidligere jaktstart. Alle andre områder betraktes som friområder.

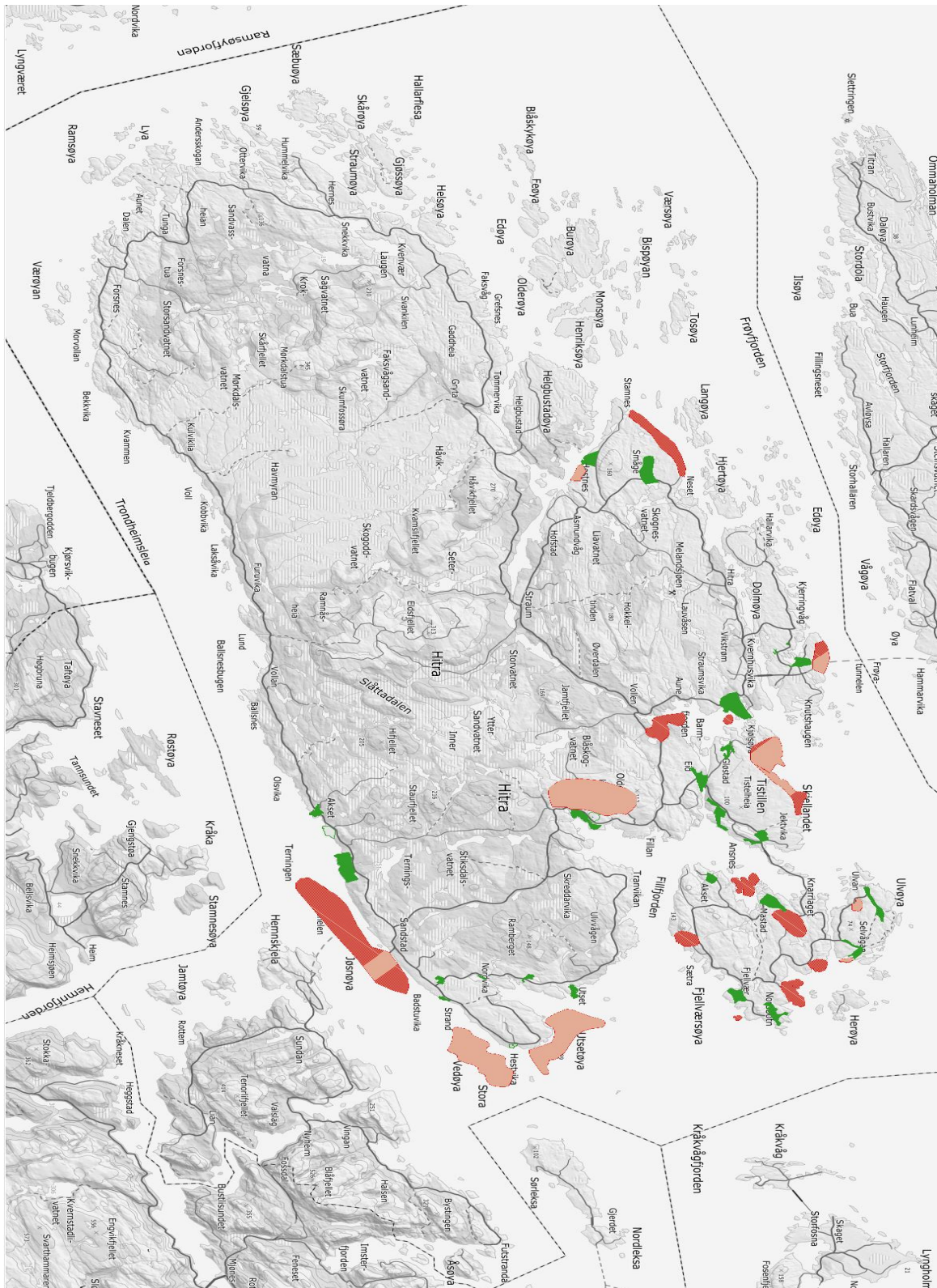
VEDLEGG 5 – OMRÅDER FOR TIDLIG JAKTSTART OG FRIOMRÅDER HITRA

Grønne områder: Områder for tidligere jaktstart

Røde områder: Avsatte friområder

Kartlagene er også å finne digitalt i Hitra kommunes kartklient.

VEDLEGG 6 – SKJEMA FOR SØKNAD OM SKADEFELLING

HITRA KOMMUNE OG FRØYA KOMMUNE

SØKNAD OM TILLATELSE TIL FELLING AV VILT SOM GJØR SKADE

Søker: _____
Telefon: _____ E-post: _____
Adresse: _____

Om skadestedet:
Kommune: _____ Stedsnavn: _____ Gnr/Bnr: _____
Skadeområdets areal: _____ daa. (Eventuelt del av vald: _____)
Type arealer: Dyrket mark Innmarksbeite

Om skaden og skadegjører:
Hvilke arter gjør skade? Hjort Rådyr Grågås Ravn Annet _____
Hvor mange dyr er årsak til skaden?
_____ Hanndyr _____ Hunndyr _____ Unger/ungdyr Vet ikke
Hvilke perioder gjør viltet skade?: _____
Beskriv skaden: _____
Antatt avlingstap i kr: _____
Er det prøvd tiltak for å redusere/hindre skaden? Ja Nei
Dersom Ja, hvilke tiltak er prøvd: _____
Har eiendommen vært plaget med skader tidligere år? Ja Nei
Er det søkt skadefelling tidligere år? Ja Nei
- dersom Ja, forte felling til redusert skade? Ja Nei
- dersom Ja hvor lang effekt hadde felling (antall dager/mnd/år) _____
Det søkes om uttak av _____ stk. av skadegjørende art.

Sted: Dato:/..... 20..... Signatur:

